

अवैधखनने अंकुशः
स्थापयिष्यति
सुखसर्वकारः
'खनिजनीति-२०२४'
इत्यस्मै हरितसंकेतः

इसरो इत्यनेन सिरमौरस्य
संगडां महाविद्यालयं
दूरशिक्षाव्यवस्थायाः
केन्द्रं कृतम्

भाजपा
प्रत्याशीनां द्वितीया सूची
समागता, सुरेश कश्यपः
अनुराग-ठाकुरः द्वयोः
नाम्नि अनुमोदिते

प्रमुखाः वार्ताः

पद्मश्रीपुरस्कारविजेतारः
प्रतिमासं २५ सहस्रं
रूप्यकाणि प्राप्नुवन्ति-
मुख्यमन्त्री नवीनपटनायकः

ओडिशायाः मुख्यमन्त्री नवीनपटनायकेन
बुधवासरे घोषितं यत् राज्यस्य
पद्मश्रीपुरस्कारप्राप्ताः प्रतिमासं २५,०००
रूप्यकाणां मानदं प्राप्नुवन्ति।
मुख्यमन्त्रीकार्यालयस्य सूत्रेषु उक्तं यत्
राज्ये प्रत्येकं पद्मपुरस्कारं प्राप्य समाजे
अपारं योगदानं प्रदत्तेभ्यः २५,०००
रूप्यकाणां मासिकं मानदं प्रदास्यते। एषा
योजना २०२४ तमस्य वर्षस्य
एप्रिलमासात् प्रारम्भा भविष्यति।
नवीनपटनायकेन उक्तं यत् पद्मपुरस्कारः
देशस्य सर्वोच्चनागरिकसम्मानेषु अन्यतमः
अस्ति तथा च विभिन्नक्षेत्रेषु स्वयोगदानेन
देशं गौरवान्वितं कुर्वद्भ्यः जनेभ्यः एषः
पुरस्कारः दीयते।

Follow us on

Facebook

@himsanskritnews

सुभाषितम्

न देवा दण्डमादाय
रक्षन्ति पशुपालवत्।
यं तु रक्षितमिच्छन्ति
बुद्ध्या संविभजन्ति तम्।।

भावार्थः- देवता कभी मनुष्यों की रक्षा
चरवाहों की तरह डंडा लेकर नहीं करते।
जिसकी देवता रक्षा करना चाहते हैं, उसे
उसकी सुरक्षा के लिये सद्बुद्धि प्रदान कर
देते हैं। क्योंकि सद्बुद्धि विकास का और
दुर्बुद्धि विनाश का कारण है।

प्रतीकसाठ्ये मुम्बई

सूचना- हिमसंस्कृतवार्ता: दैनिकपत्रे
व्याकरणात्मक-अशुद्धिनां कृते
सम्बद्धाः पत्रकाराः लेखकाश्च
उत्तरदायिनः भविष्यन्ति

कार्यालयः

हिमसंस्कृतम् प्रकाशनम्
जसवां कोटला तहसीलपरिसरस्य सम्मुखे
कस्बा कोटला, जिला कांगड़ा हि.प्र.
पत्रव्यवहारसङ्केतः- १७७१११

AI कृत्रिममेधा-
प्रौद्योगिकी पूर्वमेव
भूकम्पविषये
सूचनां दास्यति

हिमसंस्कृतवार्ता: कार्यालयः

वैज्ञानिकैः भूकम्पस्य सचेतनां दातुं
नूतनप्रौद्योगिक्याः आविष्कारः कृतः।
कृत्रिममेधा (Artificial
Intelligence) प्रारूपाधारितप्रणाली
निवासिभ्यः पूर्वमेव भूकम्पस्य विषये
चेतयिष्यति, आधारभूतसंरचनायाः
निरीक्षणं च करिष्यति। आवासीयक्षेत्रेषु
१०-१२ गृहेषु एका प्रणाली स्थापयितुं
शक्यते। अरहासकम्पनीद्वारा एतत्
प्रौद्योगिकी निर्मिता अस्ति।
कृत्रिममेधायुक्तः (एआई-सक्षम) भूकम्प
संकट-प्रबन्धनं प्रणाल्याः प्रमुखतत्त्वे
स्तः। अस्मिन्
एकीकृतमूलसंरचनानिरीक्षणं SHM
(Structure Health Monitoring)
तथा भूकम्पस्य पूर्वसचेतना EEW
(Early Earthquake Warning) च
समाविष्टम् अस्ति।
एकीकृतमूलसंरचनानिरीक्षणं
(एसएचएम) -प्रणाल्याः २४x७
आधारभूतसंरचनानिरीक्षणं सुनिश्चितं
भवति। ६० सेकेण्डमध्ये
मूल्याङ्कनप्रतिवेदनानि जनयति तथा च
समये प्रदर्शयति। एतेन सह ईईडब्ल्यू-
प्रणाली एआई-इत्येतत् परिणियोजयति
यत् भूकम्पात् पूर्वं पश्चात् च ६०
सेकेण्ड-अन्तर्गतं पश्चात्कम्पस्य विषये
सूचनां ददाति। एषा प्रणाली भूकम्पस्य
अनन्तरम् आकलनस्य मूल्याङ्कनस्य च
प्रतिवेदनानि अपि जनयति। अरहासस्य
कृत्रिममेधा विकासकः ओरोबिन्दः
उपाध्यायः अवदत् यत् जम्मू-कश्मीरे,
अनेकेषु पूर्वोत्तरराज्येषु च
वाणिज्यिकसङ्कुलेषु एतस्याः प्रौद्योगिक्याः
उपयोगः क्रियते। शिमलासचिवालये
नूतनबसस्थानके च प्रौद्योगिक्याः
उपयोगाय हिमाचलसर्वकारेण सह वार्ता
अपि प्रचलति।

काङ्ग्रेस-सर्वकारः दरिद्रपरिवारस्य महिलाभ्यः
प्रतिवर्षं एकलक्षरूप्यकाणि दास्यति- खडगे

हिमसंस्कृतवार्ता: नवदेहली

कांग्रेसदलस्य अध्यक्षेण महिलाभ्यः न्यायस्य
वचनं दत्त्वा बुधवासरे उक्तं यत् यदि केन्द्रे
काङ्ग्रेससर्वकारस्य निर्माणं भविष्यति तर्हि
निर्धनपरिवारस्य महिलाभ्यः प्रतिवर्षं
एकलक्षरूप्यकाणां सहाय्यं
भविष्यति। 'नारीन्याय'-गारन्टी इति योजनायाः
घोषणां कुर्वन् खर्गे अवदत् यत् अस्याः अन्तर्गतं
काङ्ग्रेस-पक्षः देशे महिलानां कृते नूतनां
कार्यसूचीं निर्धारयितुं गच्छति। सः अवदत् यत्
महिलान्यायस्य गारण्टी इत्यस्य अन्तर्गतं
काङ्ग्रेसदलं महिलानां कृते पञ्च घोषणां करोति।
सः अवदत् यत्, "काङ्ग्रेसदलेन महिलानां न्यायं
प्रदातुं पञ्चसु वचनेषु प्रथमा महालक्ष्मी वचनं
अस्ति, यस्याः अन्तर्गतं दरिद्रपरिवारस्य
महिलाभ्यः प्रतिवर्षं एकलक्षरूप्यकाणां सहायता
भविष्यति। द्वितीयवचनम् अर्धजनसंख्यायाः -
पूर्णाधिकारस्य भविष्यति, यस्य अन्तर्गतं
केन्द्रसर्वकारस्य नूतननियुक्तिषु महिलाः अर्धं
अधिकारं प्राप्नुयुः। सत्तायां सम्मानं
तृतीयवचनमस्ति यस्य अन्तर्गतं आंगनबाडी,
आशा, मध्याह्नभोजनकार्यकर्तृणां मासिकवेतने
केन्द्रसर्वकारस्य योगदानं द्विगुणं भविष्यति। सः
अवदत् यत् अधिकारमैत्री चतुर्थवचनम् अस्ति

यस्य अन्तर्गतं प्रत्येकस्मिन् पंचायते
अधिकारमैत्रीरूपेण पैरा लीगल अर्थात्
विधिसहायकस्य नियुक्तिः भविष्यति येन
महिलाः स्वाधिकारस्य विषये अवगताः
भविष्यन्ति किञ्च आवश्यकसहायतां प्रदास्यन्ति।
महिलानां कृते पञ्चमी सावित्री बाई फुले
छात्रावासस्य वचनम् अस्ति यस्य अन्तर्गतं
भारतसर्वकारः देशे सर्वेषु जनपदेषु मुख्यालयेषु
न्यूनातिन्यूनम् एकं महिलाछात्रावासं निर्मास्यति
तथा च देशे सर्वत्र एतेषां छात्रावासनाम् संख्या
दुगुणा भविष्यति।
काङ्ग्रेस-अध्यक्षः अवदत् यत्, "पूर्वं वयं
सहभागिता-न्यायं, कृषक-न्यायं, युवान्यायं च
घोषितवन्तः।

मुख्यमन्त्री अरविन्दकेजरीवालः राष्ट्रहिताय
सीएए-कार्यन्वयनस्य विरोधं कृतवान्

हिमसंस्कृतवार्ता: नवदेहली

आम आदमीपक्षस्य राष्ट्रियसंयोजकः
दिल्लीनगरस्य मुख्यमन्त्री च
अरविन्दकेजरीवालः बुधवासरे
नागरिकतासंशोधन-अधिनियमस्य (सीएए)
कार्यान्वयनस्य विरोधं कृतवान् यत् एषः
अधिनियमः देशहिताय नास्ति।
केजरीवालमहोदयः अत्र पत्रकारैः सह उक्तवान्
यत्, "मङ्गलवासरे केन्द्रस्य भाजपासर्वकारेण
देशे CAA कार्यान्वितुं अधिसूचना अधिसूचिता।
१० वर्षाणि यावत् देशे शासनं कृत्वा एतेषां
जनानां लोकसभानिर्वाचनात् पूर्वमेव CAA
विषये चर्चा कर्तव्या भवति। यदि वयं १० वर्षेषु
किञ्चित् उत्तमं कार्यं कृतवन्तः स्मः तर्हि अद्य
CAA इत्यस्य स्थाने वयं देशस्य जनानां कृते
अस्माकं कार्यं मतं याचयामः स्मः।

अद्यत्वे देशे बृहत्तमा समस्या महार्घता, कृतेः
न्यूनता च अस्ति। देशे एतावता महार्घता
अभवत् येन सर्वेषां कृते स्वगृहस्य संचालनं
कठिनं जातम्। सम्पूर्णं देशे पृष्ठविदारकमहार्घता
अभवत्। अपरपक्षे अस्माकं देशस्य युवानः
वृत्त्यर्थं द्वारे द्वारे संघर्षं कुर्वन्ति। तेषु यष्टयः
यष्टयः च वर्षन्ते। एतादृशौ
परिस्थितौ समाधानापेक्षया केन्द्रसर्वकारः
CAA विषये वदति, तर्हि अतीव दुःखदम्" इति।

मेघालये प्रमुखं
आतङ्कवादीनां षड्यंत्रं
विफलम्, पुलिसबलेन आईडी
सहितं चत्वारः जनाः गृहीताः

मेघालयपुलिसबलेन प्रतिबन्धितस्य
हाइनीव्हेप् राष्ट्रियमुक्तिपरिषदः
(एचएनएलसी) इत्यस्य चतुर्णां सदस्यानां
ग्रहणं कृत्वा तात्कालिकविस्फोटकयन्त्रं
(आईईडी) गृहीत्वा एका प्रमुखा
आतङ्कवादस्य घटना विफली कृता। एषा
सूचना पुलिसबलेन मंगलवासरे दत्ता।

जनसमस्यानां समयेन निराकरणं सर्वकारस्य प्राथमिकता

हिमसंस्कृतवार्ता- कार्यालयीयः प्रतिनिधिः।

सिरमौरमण्डलस्य शिलाई विधानसभाक्षेत्रे विशालजनसभां सम्बोधयन् मुख्यमंत्री सुखविन्दरसिंहसुक्खुः उक्तवान् यत् जनसमस्यानां समये निराकरणं तस्य प्राथमिकता अस्ति, राजनैतिकहितसेवायै समस्यानां स्थगितोत्तरणं सः विश्वासं न करोति। मुख्यमंत्री उक्तवान् यत् राज्यस्य काङ्ग्रेससर्वकारः सामान्यजनेभ्यः आश्रयं दातुं समये एव निर्णयान् गृह्णाति। सः अवदत् यत् निर्णयः विचारपूर्वकं क्रियन्ते, न तु निर्वाचनलाभार्थम् अपितु जनहिताय।

सः अवदत् यत् सः स्वयमेव सामान्यपरिवारस्य अस्ति, सामान्यजनानाम् समस्यानां समाधानार्थं कल्याणकारी योजनाः निर्मातुं तस्य प्रयासः अस्ति। सः अवदत् यत् राज्यसर्वकारः समाजस्य सर्वेषां वर्गानां हिताय कार्यं कुर्वन् अस्ति। जनानाम् आशीर्वादेन सर्वान् विघ्नान् अतिक्रम्य अस्मिन् दिशि सकारात्मकानि पदानि क्रियन्ते। सः अवदत् यत् अस्माभिः कृताः प्रतिज्ञाः पूर्णाः भवन्ति, आर्थिकस्थितौ उन्नयनं कृत्वा जनकल्याणस्य मार्गं प्रशस्तं कर्तुं प्रयत्नाः क्रियन्ते।

मुख्यमंत्री सुक्खुः उक्तवान् यत् राज्यसर्वकारः अपि भ्रष्टाचारस्य उन्मूलनार्थं दिवारात्रौ कार्यं कुर्वन् अस्ति। युवानां कृते प्राधान्ययुक्तं रोजगारं प्रदातुं भ्रष्टाचारस्य पर्यायः जातः हिमाचलप्रदेशस्य अधीनस्थकर्मचारिचयन- आयोगः हमीरपुरं विद्यते भ्रष्टाचारिणां विरुद्धं वैधानिकी कार्यविधिः अपि कृता। एकतः राज्यसर्वकारः युवानां योग्यतानुसारं जीविकां प्रदातुं प्रतिबद्धः अस्ति, अपरतः ६८० कोटिरूप्यकाणां राजीवगान्धी स्वरोजगार- प्रारम्भयोजना, हिमगंगायाः सौरऊर्जा च इत्यादिभिः योजनाभिः युवानां कृते उत्तमजीविकायाः अवसरान् प्रदातुं प्रतिबद्धः अस्ति।

सः अवदत् यत् गतवर्षस्य वर्षर्तुविपदायाः पीडितानां कृते संबलं दातुं राज्यसर्वकारेण आश्रयपुस्तिकायां परिवर्तनं कृत्वा आश्रयराशिः बहुगुणा वर्धिता तथा च सीमितसंसाधनानाम् अभावेऽपि तेषां पुनर्वासार्थं ४५०० कोटिरूप्यकाणां विशेषसंकुलं निर्गतम्। सः अवदत् यत् सिरमौरमण्डले अस्याम् आपदायां ६६ गृहाणि पूर्णतया ७१८ गृहाणि च आंशिकरूपेण क्षतिग्रस्तानि अभवन्। तेभ्यः आश्रयरूपेण प्रायः २० कोटिरूप्यकाणि प्रदत्तानि आसन्। सः अवदत् यत् राज्यसर्वकारः शिक्षाक्षेत्रे प्रतिस्पर्धात्मकरूपेण उन्नयनं कुर्वन् अस्ति तथा च प्रथमश्रेणीतः आङ्ग्लमाध्यमेन शिक्षायाः कृते राजीवगान्धी-दिवस- बोर्डिंग-विद्यालयस्य च अस्मिन् दिशि महत्त्वपूर्णा सिद्धा भविष्यति। सः अवदत् यत् प्रत्येकस्मिन् विधानसभाक्षेत्रे स्थापिताः आदर्शस्वास्थ्यसंस्थाः ग्रामस्तरस्य उत्तमस्वास्थ्यसुविधाः प्रदास्यन्ति।

मुख्यमंत्री उक्तवान् यत् सः जनबलेन राजनीतिं करोति, तस्य कृते आसन्दः सामान्यजनस्य आशां पूर्णं कर्तुं साधनम् अस्ति। लोकसभानिर्वाचने धनशक्त्या जनमतस्य अपमानं कुर्वन्तः जनाः पाठं पाठयन्तु इति सः जनान् आग्रहं कृतवान्। लोकतन्त्रस्य दमनस्य विपक्षपक्षस्य स्वप्नः स्वप्नमात्रं एव तिष्ठति इति सः अवदत्।

श्रीमद्भगवद्गीतोपदेशः

**कर्मण्येवाधिकारस्ते मा फलेषु कदाचन ।
मा कर्मफलहेतुर्भूर्मा ते संगोऽस्त्वकर्मणि ॥**

श्रीमद्भगवद्गीता श्लोक २.४७

तेरा कर्म करने में ही अधिकार है, उसके फलों में अधिकार नहीं है, इसलिए तू न तो अपने-आप को कर्मों के फलों का कारण समझ और कर्म न करने में तेरी आसक्ति भी न हो।

अवैधखनने अंकुशः स्थापयिष्यति सुखसर्वकारः 'खनिजनीति-२०२४' इत्यस्मै हरितसंकेतः

हिमसंस्कृतवार्ता:- कार्यालयीयः प्रतिनिधिः।

अवैधखननस्य निवारणाय राजस्ववृद्ध्यर्थं हिमाचलप्रदेशसर्वकारेण खनिजनीतिः- २०२४ अनुमोदिता। मुख्यमंत्री सुखविन्दरसिंहसुक्खुः बुधवासरे एतां सूचनां दत्तवान्।

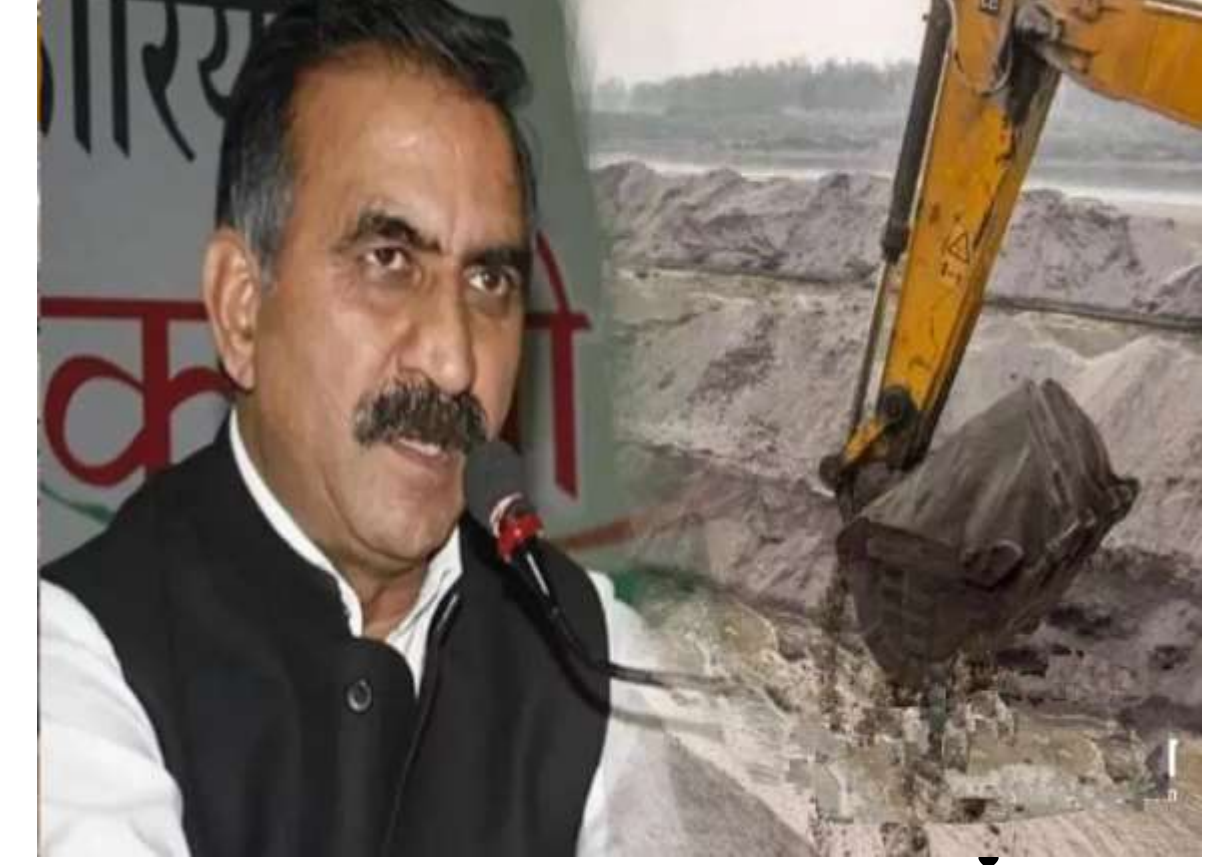
एकस्मिन् वक्तव्ये मुख्यमंत्री उक्तवान् यत् नीतिः पारिस्थितिकीसंरक्षणं कुर्वन् खनिजसम्पत्त्याः निष्कर्षणार्थं वैज्ञानिक-यान्त्रिक-तकनीकानां उपयोगस्य अनुशंसां करोति इति एएनआई-संस्थायाः सूचना अस्ति। मुख्यमंत्री उक्तवान् यत् खनिजनीतिः-२०२४ स्थायिखननप्रधानां प्रवर्धनं करिष्यति, राज्यस्य जनानां कृते जीविकायाः अवसरान् च वर्धयिष्यति।

व्यवस्थिताः भविष्यन्ति

खननगतिविधयः

सः अवदत् यत् नीतेः एकीकृतस्य ऑनलाइन-पटलस्य साहाय्येन पारदर्शकं कुशलं च प्रशासनं सुनिश्चितं करिष्यति यत् खननक्रियाकलापानां नियमनार्थं प्रक्रियाणां सुव्यवस्थितोत्तरणाय च विकसितं भविष्यति। मुख्यमंत्री सुक्खुः अवदत् यत् एषा नीतिः राज्यस्य कृते अधिकतमं राजस्वं प्राप्तुं तथा च अवैधखननक्रियाकलापानाम् उपरि दमनं कृत्वा राज्यस्य खनिजसम्पत्त्याः रक्षणाय अस्माकं प्रतिबद्धतायाः अनुरूपं

अस्ति, वैज्ञानिकपद्धतीनाम् उपयोगेन च खनिजसम्पत्त्याः निष्कासनार्थं अनुकूलं वातावरणं प्रवर्धयति।

८० खननरक्षकाणां नियुक्तिः भविष्यति

सः अवदत् यत् नीतेः प्रभावी कार्यान्वयनार्थं उद्योगविभागे ८० खननरक्षकान् नियुक्तुं सर्वकारः योजनां कुर्वन् अस्ति। मुख्यमंत्री उक्तवान् यत् राज्यसर्वकारस्य विद्यमानसम्पदां राजस्वं प्राप्तुं प्रयत्नाः सकारात्मकं परिणामं प्राप्नुवन्ति, येन २२०० कोटिरूप्यकाणां अतिरिक्तं आयं प्राप्यते।

नामपत्राणां गणितम्: लोकसभानिर्वाचने विधायकानाम् उपरि निर्वाचनप्रयत्नं स्थापयितुं परिहरति काङ्ग्रेसदलम्

हिमसंस्कृतवार्ता:- शिमला।

हिमाचलप्रदेशे प्रचलति राजनैतिकसंकटस्य मध्ये लोकसभानिर्वाचने काङ्ग्रेसविधायकानां स्थापनस्य सम्भावना न्यूनीकृता। सम्प्रति हिमाचलविधानसभायां काङ्ग्रेसविधायकानां संख्या ३४ अस्ति। यदि लोकसभानिर्वाचने काङ्ग्रेस-प्रत्याशी विजयं प्राप्नोति तर्हि बहुमतं न्यूनीकरिष्यते। शिमला संसदीयक्षेत्रात् मन्त्री डॉ. धनीरामशाण्डिलः, विधानसभा- उपाध्यक्षः विनयकुमारः, विधायकः विनोदसुलतानपुरी च एते निर्वाचनं स्पर्धयितुं सज्जाः आसन्। रघुवीरसिंहबाली मन्त्री चन्द्रकुमारः काङ्ग्रेः प्रत्याशी करणीयः इति विषये संभावनाः अभवन्।

अधुना परिवर्तिते राजनैतिकस्थितौ अन्यनेतृणां निर्वाचनं कर्तुं विकल्पानां विषये विचारं कर्तुं दलेन आरब्धम्। अपरपक्षे मण्डीसांसद-प्रतिभासिंह पुनः निर्वाचनं प्रतिस्पर्धयिष्यति इति प्रायः निश्चितम्। मुख्यमंत्री उपमुख्यमंत्री च गृहसंसदीयक्षेत्रस्य हमीरपुरतः अभ्यर्थिनः चयनविषये अद्यापि ऊहापोहः प्रचलति। राज्यसभानिर्वाचनकाले षट् दलविधायकैः कृतस्य पारमतदानस्य अनन्तरं हिमाचलस्य राजनैतिकवातावरणं परिवर्तितम् अस्ति।

विधानसभाध्यक्षः षट् विधायकान् अयोग्यतां दत्तवान् यत् ते बजटस्य पारितस्य समये सदनं उपस्थिताः न आसन्। तेषां अयोग्यतायाः कारणात् विधानसभायां काङ्ग्रेसविधायकानां संख्या ४० तः ३४ यावत् न्यूनीकृता अस्ति। अधुना विधानसभायां विधायकानां संख्या ६८ तः ६२ यावत् न्यूनीकृता अस्ति। एतादृशी परिस्थितौ

बहुमतस्य कृते ३२ विधायकानां संख्या आवश्यकी अभवत्। अपरपक्षे अयोग्यविधायकानां याचिकायाः श्रवणं सर्वोच्चन्यायालये मार्चमासस्य १८ दिनाङ्के भवितुमर्हति। यदि ते न्यायालयात् आश्रयं प्राप्नुवन्ति तर्हि पुनः राजनैतिकसंकटः गभीरः भवितुम् अर्हति।

एतादृशे सति काङ्ग्रेसः न इच्छति यत् विधानसभायां तेषां विधायकानां संख्या न्यूनीभवेत्। अस्य कारणात् अधुना विधायकानां स्थाने अन्येषां नेतृणाम् अभ्यर्थीरूपेण नामाङ्कनं कर्तुं दलेन विचार-विमर्शः आरब्धः अस्ति। अधुना शिमलातः अमितनन्दा, दयालप्यारी, यशपाल तनाईकः, सोहनलालः च इति नामानि चर्चायां आगताः। काङ्ग्रेः आशाकुमारी, अजयमहाजनस्य विषये अनुमानः वर्तते। हमीरपुरतः ठाकुररामलालस्य सतपाल रायजादा इत्येतयोः नामानौ बहिः आगच्छतः।

भाजपा संसदीयमण्डलाय सम्भाव्यनामानि प्रेषितानि

राज्यभाजपादलेन लोकसभानिर्वाचनं प्रतिस्पर्धयितुं सम्भाव्यप्रत्याशिनां नामानां सूची संसदीयमण्डलाय प्रेषितम् अस्ति। शिमलासंसदीयक्षेत्रतः सुरेशकश्यपः, रीनाकश्यपः, वीरेन्द्रकश्यपः, कांगड़ातः राजीवभारद्वाजः, त्रिलोककपूरः, मण्डीतः जयरामठाकुरः, बिहारीलालः शर्मा, अजयराणा च इत्येतेषां नामानि प्रेषितानि सन्ति। हमीरपुरात् केवलं केन्द्रीयमन्त्री अनुरागठाकुरस्य नाम एव प्रेषितम् अस्ति।

इसरो इत्यनेन सिरमौरस्य संगडाँहमहाविद्यालयं

दूरशिक्षाव्यवस्थायाः केन्द्रं कृतम्

हिमसंस्कृतवार्ता:- प्रवीणकुमारः। नाहनम् 13 मार्च।

शासकीयमहाविद्यालयसंगडाँहस्य भूगोलविभागं भारतीय-अन्तरिक्ष- अनुसन्धान- सङ्गठनेन (इसरो) दूरसंवेदन- भौगोलिक-सूचना- प्रणाल्याः प्रशिक्षणस्य कार्यशालानां च दूरशिक्षा-व्यवस्थायाः केन्द्रं कृतम् अस्ति। इसरो इत्यनेन भूगोलविभागस्य सहायकप्रोफेसरः डॉ. जगदीशचन्द्रः अस्याः दूरशिक्षाव्यवस्थायाः समन्वयकः कृतः। इतिहासविभागस्य सहायकप्राध्यापक डॉ. संदीप कुमारः सहायकसमन्वयकः कृतः।

डॉ. जगदीशचन्द्रः उक्तवान् यत् एतेन सह मण्डलस्य दूरस्थक्षेत्रेषु अध्ययनं कुर्वन्तः छात्राः ऑनलाइनमाध्यमेन सूचनाः प्राप्स्यन्ति। छात्राः स्वस्य उत्तमं भविष्यं निर्मातुं समर्थाः भविष्यन्ति। दूरस्थशिक्षाकार्यक्रमः “भूवैज्ञानिक अनुप्रयोगानां दूरसंवेदनप्रविधिषु उन्नतिः” इति महाविद्यालये दूरशिक्षाव्यवस्थायाः अन्तर्गतं ११ मार्च २०२४ दिनाङ्कतः आयोजितम् अस्ति यत् १५ मार्च २०२४ पर्यन्तं प्रचलिष्यति। अस्मिन् कार्यक्रमे महाविद्यालयस्य ८१ छात्राः शिक्षकाः च भागं गृह्णन्ति। डॉ. जगदीशचन्द्रः अवदत् यत् शासकीयमहाविद्यालयसंगडाँहः दूरशिक्षाव्यवस्थायाः केन्द्रं जातम् अतीव आनन्दस्य विषयः अस्ति। अनेन कार्यक्रमेण स्वमहाविद्यालयस्य छात्राः शिक्षकाः च शैक्षणिककौशले प्रत्यक्षतया लाभं प्राप्स्यन्ति। शासकीयमहाविद्यालयसङ्गडाँहस्य एनएएसी-मान्यता २०२४ तमस्य वर्षस्य सितम्बरमासे भवितुं गच्छति। अस्मिन् कार्यक्रमे लाभप्रदः भविष्यति। एतादृशं उत्तमं प्रशिक्षणं कार्यक्रमं च महाविद्यालयस्य छात्राणां शिक्षकाणां च शैक्षणिकव्यावसायिकविकासे सहायकं भविष्यति।

बिहारे प्रातः सायं शीतम्, अपराह्णे च उष्णं भविष्यति, ततः तापमानं वर्धयिष्यति

हिमसंस्कृतवार्ता:- कुणाल कौशिकः, मोतिहारी

बिहारे तापमानस्य आरोहावरोहः दृश्यते। बिहारे जनाः अद्यापि प्रातः-सायंकाले किञ्चित् शीतलं अनुभवन्ति। मौसमविभागस्य अनुसारम् आगामिषु २-३ दिवसेषु बिहारस्य न्यूनतमतापमाने परिवर्तनस्य सम्भावना नास्ति। तदनन्तरं २ तः ३ डिग्री यावत् तापमानस्य वृद्धिः दृश्यते। मार्च १३ दिनाङ्कात् बिहारस्य अधिकतमं तापमानं ३० डिग्री सेल्सियसं पारं कर्तुं शक्नोति। मौसमविभागेन २०२४ तमस्य वर्षस्य मार्चतः २०२४ तमस्य वर्षस्य मई-मासपर्यन्तं ग्रीष्मकालस्य पूर्वानुमानं प्रकाशयन् देशस्य अधिकांशक्षेत्रेषु तापमानं सामान्यतः अधिकं भवितुं शक्यते इति उक्तम्। मौसमविभागस्य अनुसारं मार्चमासात् मईमासपर्यन्तं ग्रीष्मदिनेषु वृद्धिः भवितुम् अर्हति। मौसमविभागस्य अनुसारं बुधवासरे अधिकतमं तापमानं २ डिग्री सेल्सियसपर्यन्तं वर्धयितुं शक्नोति। मंगलवासरात् आरभ्य राज्ये वायुदिशा परिवर्तिता अस्ति। मौसमविभागस्य अनुसारं पटनासहितानां ३० नगराणाम् अधिकतमं तापमानं मंगलवासरे वर्धितम्। १२ नगरेषु न्यूनतमतापमानस्य न्यूनता अभवत्, १९ नगरेषु न्यूनतमतापमानस्य वृद्धिः अभवत्।

‘राज्ये यत् किमपि राजनैतिकं क्षोभं चलति तदर्थं

सुख्खुः दोषी, स्वासनं रक्षितुं संलग्नः मुख्यमन्त्री-जयरामठाकुरः

हिमसंस्कृतवार्ता- शिमला।

भाजपायाः वरिष्ठनेता तथा नेताप्रतिपक्षः जयरामठाकुरः अवदत् यत् हिमाचलप्रदेशपुलिसः अधुना राजनैतिके प्रभावे कार्यरतः अस्ति। मुख्यमन्त्री सुखविन्दरसिंहसुख्खुः स्वस्य असत्यं सत्यं परिवर्तयितुं कार्यं कुर्वन् अस्ति, स्वस्य असफलतायाः दोषं अन्येषां कृते दातुम् इच्छति। जयरामठाकुरः अवदत् यत् राज्ये विकासः स्थगितः अस्ति, मुख्यमन्त्री हस्तद्वयेन स्वासनं उद्धारयितुं संलग्नः अस्ति। हिमाचले काङ्ग्रेससर्वकारस्य बहुमतं नष्टम् अस्ति। यस्य कारणात् मुख्यमन्त्री विचलितः अस्ति, उन्मत्ततया भाजपायाः उत्तरदायित्वं कर्तुं प्रयतते। यदा काङ्ग्रेसदलं सत्तां प्राप्तवान् तदा आरभ्य मुख्यमन्त्री रोदने व्यस्तः अस्ति। सः अवदत् यत् प्रथमं ते आर्थिकदुर्व्यवस्थापनस्य उपालम्भं कृतवन्तः, ततः ऋणं न प्राप्यते इति उपालम्भः, आपत्काले धनं न प्राप्यते इति उपालम्भम् अधुना विधायकानाम् स्वलनस्य अनन्तरम् अपि भाजपादलाय दोषारोपणं अरोति। मुख्यमन्त्रिणः रोदनं कृत्वा जनसहानुभूतिम् प्राप्तुं स्वभावः अस्ति।

सः अवदत् यत् हिमाचलप्रदेशः देवभूमिः अस्ति किन्तु वर्तमानकाङ्ग्रेससर्वकारे हिटलरभूमिः अभवत्। सम्पूर्णं राज्ये प्रतिशोधभावेन कार्यं क्रियते। यदा मुख्यमन्त्री-विफलतायाः, तस्य एकाधिकार-वृत्तेः च कारणेन एषा राजनैतिक-स्थितिः घटिता अस्ति, तर्हि राजनैतिकप्रभावेन विधायकानाम्, तेषां परिवाराणां च विरुद्धं किमर्थं अत्याचाराः क्रियन्ते, किमर्थं तेषां यातनाः क्रियन्ते? षट् काङ्ग्रेसविधायकानां गृहस्य बहिः भित्तिः स्थापिता अस्ति। तेषां सम्बद्धाः नगरपार्षदाः निष्कासिताः भवन्ति। विधायकाः व्यापारप्रतिष्ठानानि च लक्षितानि भवन्ति। लघुकाङ्ग्रेसकार्यकर्तारः खण्डस्तरस्य अपि सुख्खुः कोपस्य सम्मुखीभवन्ति। विधायकानां विरुद्धं विरोधान्दोलनानि योजनाबद्धरूपेण सर्वकारेण प्रायोज्यन्ते। मुख्यमन्त्री स्पष्टीकुर्यात् यत् सः किं सिद्धं कर्तुम् इच्छति। यदा सर्वकारस्य निर्माणं जातम् तदा आरभ्य काङ्ग्रेसविधायकाः, मन्त्रिणः, कार्यकर्तारः, राज्याधिकारिणः च सर्वे असन्तुष्टाः इति विपक्षनेता आरोपितवान्। बहुवारं तेषां प्रदेशाध्यक्षा प्रतिभासिंह प्रकटतया उक्तवती यत् अस्माकं कार्यकर्तारः न श्रूयते। विक्रमादित्यः रोदनं कृत्वा त्यागपत्रं दत्तवान्।

मन्त्रिमण्डलस्य सभायाः रोदनं कुर्वन्तः मन्त्रिणः बहिः आगच्छन्ति, उपमुख्यमन्त्री च तान् अन्तः कर्षति। सः अवदत् यत् वयं ज्ञातुम् इच्छामः यत् अस्माकं क्षेत्रस्य विकासाय स्वरं उच्चारयितुं दोषः अस्ति। यदा एते षट् विधायकाः स्वक्षेत्रस्य विकासाय स्वरं उत्थापितवन्तः तदा तेषां दण्डः अभवत्। यदा एते जनाः स्वासरहिते वातावरणे निवसन्ति स्म तदा तेषां क्रोधः राज्यसभानिर्वाचने बहिः आगतः, तेषां दुःखस्य पुष्टिः अभवत्। मुख्यमन्त्रिणः उत्तरं दातव्यं यत् तस्य विधायकाः काङ्ग्रेसस्य निर्वाचनाभिकर्तारं दर्शयित्वा भाजपा प्रत्याशीं मतदानं कृतवन्तः। एतेन तस्य मुख्यमन्त्रिणः, सर्वकारस्य च प्रति कियत् क्रोधः अस्ति इति सहजतया स्पष्टं भवति। तेषां नेतारः सर्वकारस्य संस्थायाः च समन्वयस्य विषये प्रश्नान् निरन्तरं उत्थापयन्ति स्म। एकवारं न अपितु बहुवारं किन्तु मुख्यमन्त्रिणः द्वाराणि तेषां कृते सर्वदा पिहितानि आसन्। मुख्यमन्त्री अपि व्याख्यातव्यः यत् सः स्वविधायकानां स्वरान् किमर्थं उपेक्षितवान्। सः अवदत् यत् मुख्यमन्त्री अन्तःकरणं न विश्वसिति। विधायकाः वदन्ति यत् तेषां अन्तःकरणस्य आधारेण हिमाचलस्य 'हर्षस्य' समर्थनं कृतम्, तथापि मुख्यमन्त्री तेषां विरुद्धं सत्तायाः दुरुपयोगस्य आक्षेपार्हाः आरोपाः कृत्वा तान् उपद्रवयति। जयरामठाकुरः राज्याधिकारिभ्यः अनुरोधं कृतवान् यत् ते अपि लक्ष्मणरेखां न लङ्घयेयुः। विधेः सीमान्तरे एव स्वकार्यं कुरुत। अस्य सर्वकारस्य भविष्येण सह स्वस्य भविष्यं मा संयोजयन्तु।

संस्कृत- विद्यालये भुवनेश्वर्याम् उत्तरमध्यमा द्वितीयवर्षस्य छात्राणां सौप्रस्थानसमारोहः

हिमसंस्कृतवार्ता:- आचार्य नवीनममगाई पौडीगढवाल।

त्रिगेडियर- विद्याधर- जुयाल- संस्कृतविद्यालये भुवनेश्वर्याम् उत्तराध्यामद्वितीयवर्षस्य छात्राणां सौप्रस्थान गुरुकुलस्यपरम्परानुसारं महता हर्षोल्लासेन आचरितः। एते छात्राः तदा गुरुकुले आगच्छन्ति यदा तेषां ज्ञानं शून्यं भवति, तेषां मातापितरौ बाल्यकाले गुरुसङ्गमे तान् समर्पयन्ति। यत्र ते अनुशानं शिक्षां व्यवहारज्ञानं प्राप्नुवन्ति। समारोहे सर्वे छात्राः अतीव भावुकाः अभवन्। ते सर्वे एतावता वर्षाणाम् अनुभवान् प्रकटीकृतवन्तः। एते सर्वे छात्राः अधुना उच्चशिक्षां प्राप्तुं विभिन्नसंस्थासु प्रवेशाय गमिष्यन्ति। सौप्रस्थानावसरे, विद्यालयस्य प्रधानाचार्यः सर्वेभ्यः छात्रेभ्यः अवदत् यत् भवद्भिः अत्र यत्किमपि प्राप्तम्, स्वस्य अन्तः अनुशासनं, नियमितं दिनचर्या इत्यादयः सर्वदा सर्वैः अनुसरणं कर्तव्यम्।

आचार्य नवीन ममगाई अपि सर्वेभ्यः छात्रेभ्यः भविष्याय, शुभकामनाः, आयोजकच्छात्राणां प्रशंसामकरोत्। अनूप कुकरेतीः, ईशान डोभालः, कमलदीपः, नीरजः, आशीषः, अंकितश्च अध्यापकाः अपि सर्वेषां छात्राणां मार्गदर्शनं कृतवान्।

अभिवादनकाले किमर्थं द्विवारं रामस्य नाम वदामः?

अभिवादनकाले यदा यदा 'राम-राम' इति शब्दोच्चार्यते तदा तदा द्विवारं सदा उच्यते। अस्य पृष्ठतः वैदिकदृष्टिकोणः इति मन्यते। वैदिकदृष्ट्या राम- रामशब्दः द्विवारं उक्ते सति समाप्तः भवति, यतः "र" हिन्दीवर्णमालायां २७ तमः अक्षरः अस्ति। 'क' इत्यस्य द्वितीयः अक्षरः 'म' इति २५ तमः अक्षरः, अतः ग्रहस्य अनन्तरं निर्मितः योगः कुलम् २७ भवति। २ × २७ = ५४ अर्थात् एकस्य "रामस्य" योगः ५४। द्विगुणं च राम-रामं वदनेन १०८ भवति यत् सम्पूर्णं ब्रह्म सूचयति। यदा यदा किमपि जपामः तदा तदा १०८ वारं जपेत्। परन्तु "राम-राम" इति वदता एव माला पूर्णं भवति। इति जप्यते।

भाजपा प्रत्याशीनां द्वितीया सूची समागता, सुरेश कश्यपः अनुराग-ठाकुरः द्वयोः नाम्नि अनुमोदिते

हिमसंस्कृतवार्ता: प्रवीणकुमारः, सिरमौरः

शिमला, १३ मार्च : भारतीय जनता पार्टी लोकसभानिर्वाचनस्य अभ्यर्थीनां द्वितीयसूची प्रकाशितवती। द्वितीयसूची ४३ अभ्यर्थीनां नाम अनुमोदितं जातम्। तस्मिन् एव काले हिमाचल-हमिरपुर-शिमला-नगरयोः लोकसभाक्षेत्रयोः अपि अभ्यर्थीनां घोषणा कृता अस्ति।

अनुराग ठाकुरम् हमीरपुर लोकसभा निर्वाचनक्षेत्रस्य प्रत्याशी घोषितः अस्ति। सुरेश कश्यपस्य नाम शिमलातः अन्तिमरूपेण निर्धारितम् अस्ति। तौ सम्प्रति स्वस्वलोकसभाक्षेत्रेभ्यः सांसदौ स्तः।

मतदातृणां शतप्रतिशतं प्रतिभागं कर्तुं जनजागरणम्

हिमसंस्कृतवार्ता: कुलदीपमैन्दोला। उत्तराखण्ड।

आगामीलोकसभासामान्यनिर्वाचनस्य -2024 वर्षस्य प्रत्येकमतदातृणां शतप्रतिशतं प्रतिभागः भवेत् तदर्थं उत्तराखण्डस्य पौड़ीजनपदेपि जनजागरणाय विद्यालयेषु अपि मतदाताशपथं च जागरणकार्यक्रमः जायमानः विद्यते। भागं सुनिश्चितं कर्तुं श्रीमान् जिलाधिकारी महोदयः / जिला निर्वाचनाधिकारी पौड़ी गढ़वालं तथा मुख्यविकासधिकारी पौड़ी गढ़वालं / अधिकारी निर्वाचनायोगस्य अनुसारेण दिशानिर्देशं प्रयच्छन्ति।

तदनुसारेण एव 13 मार्च 2024 दिनांके चौबट्टाखालविधानसभायाः अन्तर्गतं

जनतावरिष्ठमाध्यमिकविद्यालयसुरक्षेत्रस्य राष्ट्रीय सेवायोजनायाः तथा निर्वाचनसाक्षरतासमितेः छात्रछात्राभिः विशेषनिर्वाचनायोगस्य निर्वाचनपर्वः, देशस्य गर्वः उच्चविचारेण सह

जनजागरुकताकार्यक्रमः समाचरितः। छात्रैः जयघोषैः सूक्तिपट्टिकाभिः सह सोत्साहेन शोभायात्रारूपेण भ्रमणम् अपि कृतं।

विद्यालयस्य प्रधानाचार्यः तथा कार्यक्रमाधिकारी श्री पुष्करसिंहनेगी तथा इण्टर-कॉलेज-इन्दिरापुरी इत्यतः केन्द्रीयकार्यक्रमाधिकारी श्री रोशनलालगौड़ः अस्य

जनजागरुकताकार्यक्रमस्य मार्गदर्शनं कृतवन्तः। तैः छात्रैः सह मतदाताजागरुकतायात्रा

विद्यालयतः ग्रामधरासूपर्यन्तं शोभायात्रा समाचरितः। अवसरेस्मिन् छात्राणां परिवारसदस्यानां निर्वाचने 100 प्रतिशतं मतदानलक्ष्यस्य संदेशेन सह 62 जनान्

अनिवार्यरूपेण मतदानं कर्तुं शपथम् अपि प्रदत्तं। कार्यक्रममाधिकारिणा रौशनगौड़वर्येण अत्र निर्दिष्टं यत्

मतदानम् अस्माकं अधिकारः अस्ति वयं अवश्यमेव स्वकीयमतस्य उपयोगं कुर्मः।

रमणमहर्षेः विचारसङ्ग्रहः

21 शिष्यः-- मनोनिग्रहार्थं कः सर्वश्रेष्ठः उपायः?

महर्षिः-- श्वासनियमनं मनसः निग्रहणार्थम् उपायः।

22 शिष्यः--श्वासस्य नियमनं कथं करणीयम्?

महर्षिः-- श्वासः प्राणायामैः अथवा केवलकुम्भकेन निरोद्धुं शक्यः।

23 शिष्यः-- को नाम केवलकुम्भकः?

महर्षिः-- श्वासं निःश्वासं च निरुध्य प्राणस्य हृदि दृढं स्थापनं केवलकुम्भकः। महत्तत्त्वादौ ध्यानेन तत् शक्यं भवति।

24 शिष्यः-- को नाम प्राणायामः?

महर्षिः-- यथा योगशास्त्रेषु निर्दिष्टं तथा श्वासस्य पूरणम् (पूरकः) बहिः निःक्षेपः (रेचकः) तथा निरोधः (कुम्भकः) एतैः त्रिभिः प्राणस्य हृत्स्थाने दृढं स्थापना।

25 शिष्यः-- श्वासस्य नियमनं कथं मनसः नियमनोपायः?

महर्षिः-- श्वासस्य नियमनं मनोनिग्रहस्य उपायः अस्ति इत्यत्र संशयः मास्तु। श्वासः इव मनः अपि प्राणस्य अंशः एव यतः चलनं उभयोः समानं, तयोः उद्गमस्थानमपि तथा। अतः यदि एकं निगृहीतं तर्हि तेन अपरस्यापि निग्रहः भवति एव।

26 शिष्यः-- श्वासनियमनं मनोलयजनकं न तु मनोनाशकम्। कथं तर्हि तत् आत्मविचारणासाधनं भवितुम् अर्हेत् यस्याः आत्मविचारणायाः ध्येयं मनोनाशः एव अस्ति?

महर्षिः-- शास्त्राणि आत्मसाक्षात्कारस्य द्वौ मार्गौ कथयन्ति-अष्टाङ्गयोगः अष्टाङ्गज्ञानं च। अष्टाङ्गयोगे प्राणायामेन अथवा केवलकुम्भकेन मनः निरुद्धं भवति। तत्रैव मनः अविमुच्य यदि कश्चन मनसः बाह्यविषयात् प्रत्यावर्तनम् (प्रत्याहारः) इत्यादीनि योगस्य अग्रिमाङ्गानि अभ्यसेत् तर्हि तेनापि आत्मविचारणायाः फलरूपम् आत्मसाक्षात्कारं सः निश्चप्रचम् अधिगच्छेत्।

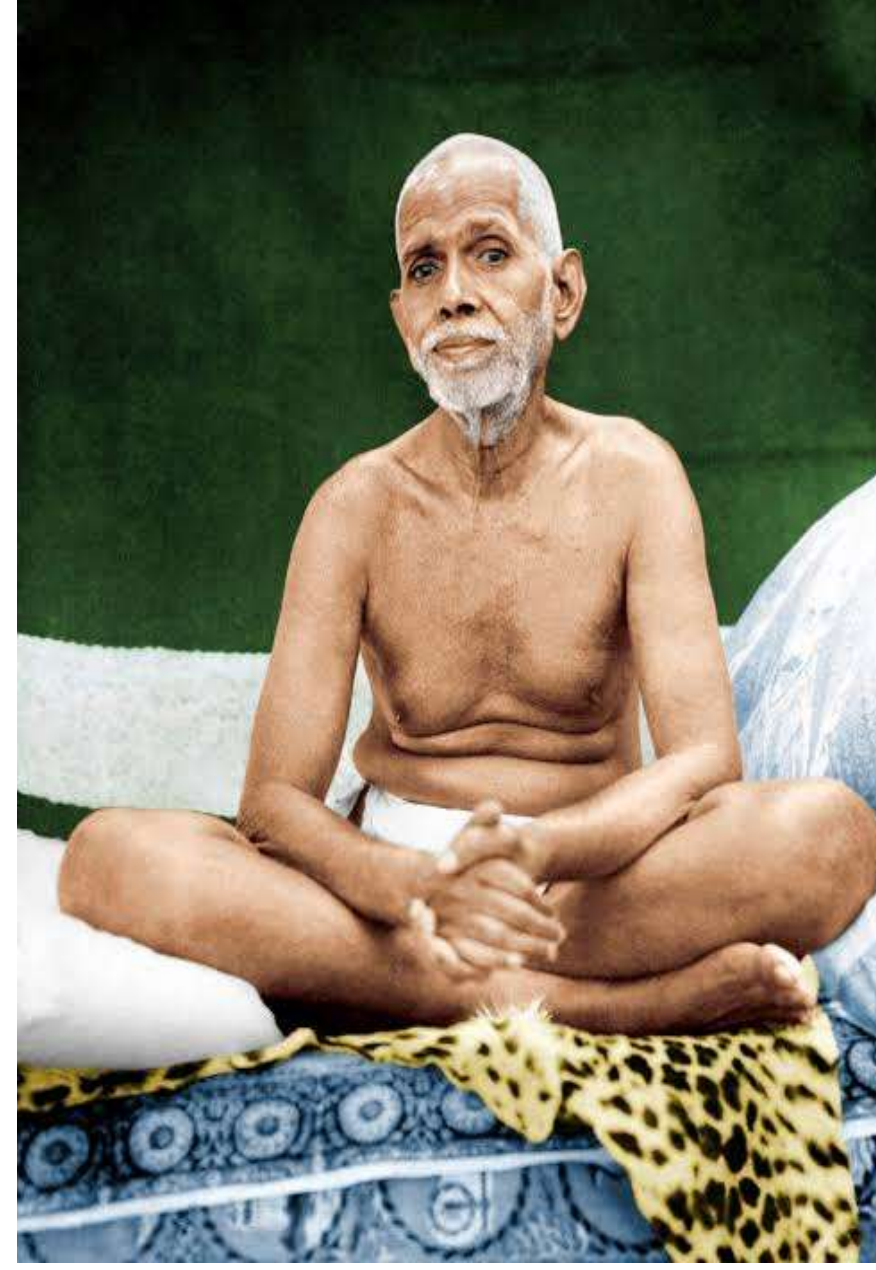
27 शिष्यः--कानि योगस्य अङ्गानि?

महर्षिः-- यमः, नियमः, आसनम्, प्राणायामः, प्रत्याहारः, धारणा, ध्यानम्, समाधिः इत्येतानि योगस्य अष्टाङ्गानि।

१) यमः - वर्तने अहिंसा, सत्यम्, अस्तेयम्, ब्रह्मचर्यम्, अपरिग्रहः एतेषां सद्गुणानां वर्धनम्।

२) नियमः--वर्तने शौचम्, सन्तोषः, तपः, स्वाध्यायः, ईश्वरध्यानम् इत्यादीनाम् अवलम्बनम्।

३) आसनम्- चतुरशीतिः मुख्यानि आसनानि भवन्ति। तेषु पुनः सिंहासनम्, भद्रासनम्, पद्मासनम्, सिद्धासनं च इत्येतानि चत्वारि श्रेष्ठानि।

एतेष्वपि सर्वेषु सिद्धासनं सर्वोत्कृष्टमिति शास्त्रोपदेशः।

४) प्राणायामः-- शास्त्रोपदिष्टप्रमाणेन श्वासस्य ग्रहणं पूरकः विसर्जनं रेचकः हृत्स्थाने निरोधनं कुम्भकः। रेचकपूरकौ समप्रमाणौ तयोश्च द्विगुणितः कुम्भकः भवेत् इति केचन शास्त्रग्रन्थाः। केचन अन्ये कथयन्ति यत् पूरकस्य यत्प्रमाणं तस्य द्विगुणितं रेचकस्य चतुर्गुणं च कुम्भकस्य भवतु इति। अत्र प्रमाणं नाम गायत्रीमन्त्रस्य एकवारम् उच्चारणार्थम् आवश्यकः कालः। एवं स्वस्य क्षमतानुसारं पूरकरेचककुम्भकैः युतः प्राणायामः शनैः शनैः अभ्यसेत्। एतेन मनसि अचलतया स्थित्वा आनन्दानुभूतेः इच्छा उत्पद्यते। एतस्मादनन्तरं प्रत्याहारः अभ्यसनीयः।

५) प्रत्याहारः-- बाह्यनामरूपान् प्रति मनसः धावनस्य निरोधः नाम प्रत्याहारः। एतेन तावत्कालपर्यन्तं विक्षिप्तं मनः इदानीं नियन्त्रितं भवति। एतदर्थं १) प्रणवध्यानम् २) भ्रुवोः मध्ये मनसः एकाग्रता ३) नासाग्रदृष्टिः ४) नादानुसन्धानम् एते चत्वारः उपायाः साह्यकारिणः भवन्ति। एतैः उपायैः एकाग्रं भूतं मनः एकस्मिन्नेव स्थाने दृढतया स्थिरीभवितुं सबलायते। तदनन्तरं धारणायाः अभ्यासः कर्तव्यः।

६) धारणा- ध्यानाहं एकस्मिन्नेव स्थाने मनसः स्थिरीकरणं ध्यानम्। ब्रह्मरन्ध्रं (कपालशीर्षे विद्यमानं रन्ध्रम्) हृदयं च ध्यानाय प्रमुखे स्थाने स्तः। तस्मिन् स्थाने विद्यमाने अष्टदले कमले दीपज्योतिः इव

आत्मदेवः ब्रह्मरूपः प्रकाशमानः अस्ति एवं चिन्तनं करणीयं मनः च तस्मिन्नेव स्थिरीकरणीयम्। अनन्तरं ध्यानं कर्तव्यम्।

७) ध्यानम्- सोऽहंबुद्ध्या आत्मज्योतेः अहम् अभिन्नः एवरूपम् एतद्बुद्धानं भवति। तथापि एतस्मात् साधनप्रकारादपि यदि 'कोऽहम्?' इति विचारणायाः अवलम्बनं क्रियते तर्हि सर्वगतं, सर्वेषां हृदि आत्मरूपेण प्रकाशमानं बुद्धेः साक्षिभूतं श्रुतिनिगदितं ब्रह्म एव स्वस्य हृदि 'अहम्', 'अहम्' इति स्फुरमाणं तिष्ठति इत्येतस्य ज्ञानं भवेत्। एवंप्रकारकं निदिध्यासनमेव सर्वोत्कृष्टं ध्यानम्।

८) समाधिः-- पूर्वोक्तसाधनायाः फलस्वरूपे मनसः ध्यानवस्तुनि लयः भवति, 'अहम् अमुकः अस्मि, अहम् एतत् करोमि' एवंप्रकारकस्य विचारस्य नाशश्च भवति। अन्ते समाधौ 'अहम्' इत्येषः विचारः अपि तिरोहितः भवति। यः निद्राबाधां दूरीकृत्य एवं प्रतिदिनम् अभ्यासं करोति भगवान् तस्मिन् अनुग्रहं कृत्वा तस्मै परां शान्तिं यच्छति।

28 शिष्यः--प्रत्याहारे प्रणवध्यानस्य उपदेशस्य कः हेतुः?

महर्षिः-- प्रणवः नाम ओङ्कारः अ, उ, म तथा अर्धमात्रा एवं सार्धत्रिमात्रकः। एतासु मात्रासु अकारः जाग्रदवस्थाभिमानी स्थूलशरीराभिमानी च विश्वशब्देन निर्देशितः जीवः। उकारः स्वप्नावस्थाभिमानी, सूक्ष्मदेहाभिमानी, तैजसशब्दोक्तः जीवः। मकारः सुषुप्त्यभिमानी, कारणदेहात्मकः प्राज्ञसंज्ञोक्तः जीवः। अर्धमात्रा तुरीयशब्दोक्ता अहम्बोधस्वरूपा। एतेभ्यः परं यत् तत् तुरीयातीतम् आनन्दस्वरूपम्। ध्यानस्य विवेचने कथिता या अहम्बोधरूपा तुरीयावस्था, सा अकार-उकार-मकाररूपाणां तिसृणां मात्राणां समूहरूपा अमात्रा, मौनाक्षरम्, अजपाजपः, अद्वैतमन्त्रः एवं बहुभिः शब्दैः निर्दिश्यते। सा एव पञ्चाक्षरादीनां सर्वेषां मन्त्राणां साररूपा। तस्याः यथार्थबोधार्थं प्रणवध्यानं विहितम्। एतद्बुद्धानं भक्तिरूपं यस्मिन् आत्मस्वरूपस्य चिन्तनं क्रियते। एतस्य अभ्यासस्य परिणामः नाम मोक्षरूपः समाधिः येन आत्यन्तिकस्य आनन्दस्य अवाप्तिः भवति। पूज्यगुरुवः अपि एवमेव वदन्ति यत् आत्मचिन्तनरूपा या भक्तिः तया एव मोक्षप्राप्तिः भवति।

श्री अभिजित् तोडकरः
abhitrkr9@gmail.com

हिमाचलप्रदेश- मन्त्रिमण्डलस्य निर्णयाः - कनिष्ठकार्यालयसहायक- (सूचनाप्रौद्योगिकी)- परीक्षायाः परिणामस्य घोषणायै अनुमोदनम्

हिमसंस्कृतवार्ता- शिमला।

हिमाचलप्रदेशस्य मन्त्रिपरिषदः गोष्ठी बुधवासरे मुख्यमन्त्रिणः सुखविन्दरसिंहसुक्खोः अध्यक्षतायां आयोजिता। राज्यमन्त्रिमण्डलस्य गोष्ठ्यां कनिष्ठकार्यालयसहायक- (सूचनाप्रौद्योगिकी (JOA-IT) पदकूटसंख्या- ८१७ इत्यस्य कृते सङ्घटितस्य मन्त्रिमण्डलस्य उपसमित्याः अनुशंसाः अनुमोदिताः तथा च हिमाचलप्रदेश-राज्यचयन-आयोगः परीक्षायाः

परिणामं घोषयितुं प्रक्रियायै अधिकृतः। सभायां गृहरक्षक-नागरिकरक्षाविभागस्य सुचारुकार्यं कर्तुं वाहनचालकानाम् ११३ पदानि पूरयितुं अनुमोदनं दत्तम्।

मन्त्रिमण्डलेन प्रत्यक्षनियुक्त्या हिमाचलप्रदेशसचिवालये ५० लिपिकपदानां पूरणमपि अनुमोदनं कृतम्।

मन्त्रिमण्डलेन चतुर्थश्रेण्याः अंशकालिककर्मचारिणः २०२४ तमस्य वर्षस्य मार्चमासस्य ३१ दिनाङ्कपर्यन्तं विभिन्नविभागेषु सप्तवर्षपर्यन्तं सेवां सम्पन्नं कृत्वा

दैनिकवेतनकर्मचारिणः परिणतुं निर्णयः कृतः। एचपीएसईबीएल-मध्ये विद्युत्-अभावं पूरयितुं

हिमाचल-प्रदेश-विद्युत्-नियामक-आयोगेन निर्धारित-दरेण राज्य-सर्वकारात्

हिमाचलप्रदेशराज्यविद्युत्परिषदे निःशुल्कं विद्युत्प्रदानाय निर्णयः कृतः एतेन निर्णयेन

एचपीएसईबीएल- इत्यस्य राज्यस्य जनानां च लाभः भविष्यति।

राज्यस्य सीआइडी-मध्ये हिमाचलप्रदेशपुलिससाइबरप्रयोगशालायाः स्थापनायाः अपि मन्त्रिमण्डलेन अनुमोदनं कृतम्।

मन्त्रिमण्डलेन काङ्गडामण्डलस्य इन्दौरा इत्यत्र पुलिस उपाधीक्षकस्य कार्यालयस्य उद्घाटनस्य अनुमोदनं कृतम्।

समागमे चम्बामण्डलस्य चुवाडी इत्यत्र नूतनं उपविभागीयपुलिसकार्यालयं उद्घाटयितुं

चम्बामण्डलस्य सिन्हुतायां स्थितं पुलिसचौकीं पुलिसस्थानरूपेण उन्नयनं कर्तुं च निर्णयः कृतः।

चम्बाजनपदस्य चुवाडी पुलिसस्थानकस्य अन्तर्गतं हटली इत्यत्र नूतनपुलिसचौकी

उद्घाटनमपि मन्त्रिमण्डलेन अनुमोदितम्।